

Stav příprav Kohezní politiky EU po roce 2013 a formulace jejích klíčových priorit II

Petr Zahradník

EU Office České spořitelny

EU OFFICE

Česká spořitelna, a.s.

Poláčkova 1976/2

140 00 Praha 4

tel.: +420 261 073 308

fax: +420 261 073 004

EU_office@csas.cz

<http://www.csas.cz/eu>

Jan Jedlička

+420 261 073 484

jjedlicka@csas.cz

Petr Zahradník

+420 261 073 019

pzahradnik@csas.cz

Alena Smolíková

+420 261 073 308

asmolikova@csas.cz

Obsah:

Úvod.....	3
Další zásadní parametry diskuse: Rozpočet EU a Jednotný vnitřní trh	4
Koordinace hospodářských politik a Kohezní politika EU	5
Aktuální pohled ze strany evropských orgánů	6
Obsah územní dimenze kohezní politiky: širší a užší interpretace	6

Úvod

K typickým rozvojovým – či, chceme-li, kvalitativně náročnějším prioritám – patří sada priorit, s nimiž pracuje právě dokument Strategie EU 2020. Její obsah v zásadě nerozlišuje členské země EU na velmi rozvinuté a podrozvinuté; počítá sice s tím, že „hospodářská, sociální a teritoriální koheze představuje jádro Strategie EU 2020“, ale cíle Strategie jsou otevřeny pro všechny členské země a regiony EU na bázi uplatnění tzv. integrovaného rozvojového rámce.

Ukazatele a cíle Strategie EU 2020

Ukazatel	Cíl
▪ Míra zaměstnanosti osob ve věku 20 – 64 let	75% populace ve věku 20 – 64 let by mělo být zaměstnáno
▪ Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD)	3% unijního HDP by mělo být investováno ve výzkumu a vývoji
▪ Emise skleníkových plynů	Naplnění ukazatele 20 – 20 – 20 v oblasti klimatických a energetických cílů (včetně zvýšení na 30% redukce emisí v případě, že podmínky jsou již plněny)
▪ Podíl obnovitelných zdrojů na hrubé konečné energetické spotřebě	
▪ Energetická intenzita hospodářství (indikátor energetických úspor)	
▪ Omezení předčasných odchodů ze vzdělávacího procesu a profesního tréninku	Podíl osob předčasně ukončivších vzdělávací proces by měl být pod 10%
▪ Dosažení terciárního vzdělávání u věkové skupiny 30 – 34 let	Podíl osob mezi 30 – 34 lety s ukončeným terciárním vzděláním by měl být alespoň 40%
▪ Populace s rizikem chudoby nebo vyloučení: - lidé žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce - riziko chudoby po ukončení sociálních transferů - těžké materiální újmy a škody	Redukce chudoby o alespoň 20 mil. osob žijících v rizikových podmínkách chudoby či vyloučení

Platí tak, že sama Strategie EU 2020 – posvěcena Evropskou radou – považuje za nutný předpoklad svého naplnění podporu ekonomické, sociální a teritoriální koheze a rozvoj infrastruktury, jež méně rozvinuté regiony EU přiblíží těm rozvinutějším.

Shoda mezi Strategií EU 2020 a budoucím směřováním Kohezní politiky EU by měla být i v onom integrovaném rozvojovém rámci, jež v sobě kombinuje a koordinuje jednotlivé investiční a neinvestiční aktivity v různých vybraných oblastech (infrastruktura, lidské zdroje, podnikatelské prostředí, inovace) v kontextu národním, regionálním a lokálním. Právě na této bázi existuje společný prostor pro sladění priorit Strategie EU 2020 s prioritami budoucí Kohezní politiky EU. Naším cílem v tomto pojednání je tento prostor blíže identifikovat, povahu těchto priorit detailně odkrýt a opatřit ji i jistou prvotní kvantifikací, jež v této fázi je spíše velmi zevrubným odhadem možností, jež budeme nazývat potenciálem absorpční kapacity.

Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj v EU (% HDP); cíl: 3%

	2006	2007	2008		2006	2007	2008
EU-27	1,85	1,85	1,90	Litva	0,79	0,81	0,80
Belgie	1,86	1,9	1,92	Lucembursko	1,65	1,58	1,62
Bulharsko	0,48	0,48	0,49	Maďarsko	1,00	0,97	1,00
ČR	1,55	1,54	1,47	Malta	0,61	0,58	0,54
Dánsko	2,48	2,55	2,72	Nizozemsko	1,78	1,71	1,63
Německo	2,53	2,53	2,63	Rakousko	2,47	2,54	2,67
Estonsko	1,14	1,11	1,29	Polsko	0,56	0,57	0,61
Irsko	1,25	1,28	1,43	Portugalsko	1,02	1,21	1,51
Řecko	0,58	0,58	0,56	Rumunsko	0,45	0,52	0,58
Španělsko	1,20	1,27	1,35	Slovinsko	1,56	1,45	1,66
Francie	2,10	2,04	2,02	Slovensko	0,49	0,46	0,47
Itálie	1,13	1,18	1,18	Finsko	3,48	3,48	3,73
Kypr	0,43	0,44	0,46	Švédsko	3,74	3,61	3,75
Lotyšsko	0,70	0,59	0,61	Velká Británie	1,75	1,82	1,88

Zdroj: Eurostat

Další zásadní parametry diskuse: Rozpočet EU a Jednotný vnitřní trh

Je zajisté zcela legitimní uvažovat nad obsahem a členěním věcných priorit pro Kohezní politiku EU budoucnosti; neméně tak důležité je však i zamyšlení se nad finančním rámcem budoucí kohezní politiky, jež je součástí budoucího rozpočtového rámce EU, jež by měl pro nadcházející období doznat reformy.

Výchozí rámec reformy rozpočtu EU je popsán v boxu, obsahově inspirovaný nedávno zveřejněným dokumentem Evropské komise k reformě rozpočtu EU.

Dokument Evropské komise k reformě rozpočtu EU (19.10.2010; Sdělení Evropské komise)

Přehled o rozpočtu (Budgetary Review) je založen na přesvědčení, že do roku 2020 musí EU přijmout rozhodné kroky v oblasti inteligentní, udržitelné a začleňování vstřícné společnosti. Budoucí rozpočet EU – i s ohledem na potřebu všeobecné fiskální konsolidace EU – by měl být současně rozpočtem úsporným a disciplinovaným, koncentrovaným silně na výsledky. Měl by v porovnání se současností vykazovat silnější flexibilitu a být slučitelnější inovovanými finančními nástroji fiskální podpory. Obecné úvahy budou do poloviny roku 2011 vtěleny do konkrétních návrhů, včetně parametrů pro víceletý finanční rámec EU i jednotlivých členských států.

Lze snad tvrdit, že hlavní výdajové oblasti rozpočtu EU (kohezní politika, zemědělská politika, vnější vztahy EU) pravděpodobně zůstanou zachovány, byť se může váha mezi nimi změnit. Současně je však pravděpodobný větší akcent na financování tzv. nových témat či nových výzev (klimatické změny, konkurenceschopnost, energetika, vnitřní a vnější bezpečnost EU apod.).

Z pohledu České republiky a jejích regionů je prioritním zájmem uchování sedmiletého období, zajišťujícího střednědobou perspektivu z pohledu výše disponibilních zdrojů. V případě přesunu vah mezi klíčovými rozpočtovými kapitolami je v našem zájmu přesun prostředků ve prospěch politiky podporující kohezi a udržení objemu rozpočtu na co nejméně redukované výši (v poměru k unijnímu HDP), kdy bychom si jako méně rozvinutá země EU i pro období po roce 2013 udrželi poměrně spolehlivě pozici čistého příjemce.

V našem rozvojovém zájmu pak je, aby se významně posílila účelnost a efektivnost prostředků EU využívaných na území České republiky a jejích regionů, při respektování principu subsidiarity a proporcionality (financování na optimální úrovni z pohledu věcného řešení projektů; financování pouze těch priorit, jež zajišťují dostatečnou evropskou přidanou hodnotu a které nelze naplnit v plném rozsahu z národních finančních zdrojů).

Účelnost a efektivnost prostředků rozpočtu EU, resp. prostředků věnovaných ve prospěch Kohezní politiky EU, by neměla být měřena pouhým elementárním „vyčerpáním“ a „schopností“ využít „kohezní“ peníze beze zbytku, bez toho, že je hlouběji a důkladněji zkoumán vlastní dopad a důsledky takto podporovaných aktivit.

V obecnější logice aktivit prováděných na úrovni EU je tak smyslem Kohezní politiky EU překonání rozdílů mezi jednotlivými regiony prostřednictvím zejména nalézání akceleratorů rozvoje v regionech méně rozvinutých. Stále silněji ve výčtu těchto akceleratorů zaznívá podpora otevřenosti, odolnosti, připravenosti těchto regionů na celoevropské i globální prostředí konkurence.

Při vědomí veškerých problémů a „nedodělků“ zřejmě opanuje shoda nad tím, že doposud největším ekonomickým přínosem stávajícího procesu evropské integrace je Jednotný vnitřní trh. Ten tak musí být středobodem směřování všech podpůrných politik, které jsou na úrovni EU uplatňovány, včetně koordinace hospodářských politik členských států.

V souladu se stíráním rozdílů mezi ekonomickou vyspělostí jednotlivých regionů EU jsou tak předmětem nápravy distorce, které stále na Jednotném vnitřním trhu převládají a komplikují a brzdí intenzivnější formy zapojení jednotlivých regionů do procesu evropského sjednocování, které se pro řadu z nich stává pouze latentní a tudíž nevyužívanou možností.

Klíčová je zejména komplexnost vnímání prostředí Jednotného vnitřního trhu, která je v praxi unijních politik mnohdy degradována sektorovou fragmentací. I proto by budoucí kohezní politika, reflektující tak rozvojové potřeby regionů a jejich možnosti **skutečného** se zapojení do prostředí Jednotného vnitřního trhu, měla být v souladu s komplexně pojímaným Jednotným vnitřním trhem – konkrétně pak **s politikou hospodářské soutěže**, tradičně silného nástroje k posílení integrovaného a konkurenceschopného trhu, **s politikou průmyslovou**, **s politikou ochrany spotřebitele**, **politikou energetickou**, **politikou dopravní**, **politikou sociální**, **politikou životního prostředí a reflexe klimatických změn**, a **politikou daňovou**.

Pokud hodně zobecníme a tím i částečně zjednodušíme netriviální a velmi hierarchizovanou vazbu mezi snahou posílit prostředí Jednotného vnitřního trhu a zefektivnit kohezní politiku po roce 2014, společným jmenovatelem je dozajista **infrastruktura** (její modernizace či její úplné pořízení) jako prostředí, jež umožní ekonomickým subjektům realizovat své konkurenční výhody a možnosti.

Regiony České republiky stále vykazují jisté **handicapy** v oblasti podrozvinutosti infrastruktury; sledování strategie podpory infrastruktury jako předpokladu pro zapojení do prostředí Jednotného vnitřního trhu tak může být velmi doporučeníhodné.

Navíc je doporučováno, aby byl uplatněn princip kondicionality při využívání prostředků ze strukturálních fondů EU vůči těm členským státům, které jsou příkladné v procesu transpozice směrnic spojených s Jednotným vnitřním trhem.

Zpřísnění podmínek je pak zamýšleno i v případě přesunu firem, které využily prostředků strukturálních fondů, do jiného státu. Otázkou však zůstává, jak by se daný problém řešil v případě rozšíření konceptu ESÚS (viz dále) či makroregionů (viz též dále), uplatňujících územní spolupráci mezi regiony v přeshraničním kontextu (který může vyvolat přirozenou potřebu firmy přesunout svoji hlavní aktivitu v rámci takto pojatého regionu).

Otevírání prostoru – i v souvislosti s přijetím konceptu přeshraniční územní spolupráce a teritoriální koheze – se přímo nabízí v případě transevropských sítí, jež by měly silněji propojit národní trhy; přeshraniční infrastruktura by se v této souvislosti neměla týkat pouze projektů páteřního typu napříč evropským kontinentem, ale i infrastrukturních projektů, majících „jen“ přeshraniční regionální či lokální význam. Pokud prostředky v rámci kohezní politiky po roce 2013 budou směřovány ve prospěch propojení národních trhů i na regionální a lokální úrovni, kohezní politika budoucnosti bude v souladu s potřebami Jednotného vnitřního trhu.

Koordinace hospodářských politik a Kohezní politika EU

Pro pravidla budoucí Kohezní politiky EU bude velmi pravděpodobně charakteristická rovněž silnější **propojenost s koordinovanými hospodářskými politikami EU a s posíleným důrazem na fiskální disciplínu** (v podobě přizpůsobivého Paktu stability a růstu, případně dalšího možného nástroje zaměřeného na skutečné vymáhání fiskální disciplíny v rámci EU).

Posílená vazba mezi Kohezní politikou EU a Paktem stability a růstu (či v širším kontextu tzv. European Economic Governance) by se měla konkrétně projevit v podobě:

- a) **preventivních**; i
- b) **sankčních opatření**.

Preventivní opatření

Preventivní opatření mohou nabýt podoby provázání proplácení výdajů kohezní politiky se strukturálními a institucionálními reformami, mající přímé propojení s fungováním kohezní politiky (tyto reformy by měly posílit účinnost a efektivitu kohezní politiky).

Sankční opatření

Sankční opatření by měla zesílit propojení s procedurou nadměrného schodku v podobě pozastavení závazků ze strukturálních fondů a Kohezního fondu (i fondů zaměřených na podporu zemědělství a rybnářství) a umožnit takovému členskému státu, aby si vylepšil stav a bilanci svých veřejných financí. Kdyby nebyla doporučení Rady EU členským státem respektována a plněna, přišel by tento s konečnou platností o svoji alokaci v rámci kohezní politiky, ale i politiky rozvoje venkova a politiky rybnářství. Naopak vůči státům s příkladnou fiskální disciplínou je navrhováno zavedení „ bonusu“ či stimulu; prostředky nevyužité z titulu nedostatečné fiskální disciplíny jedněch členských států by se shromažďovaly v „rezervním fondu“ na úrovni EU a byly by využívány ve prospěch členských států a regionů, nemajících problém s fiskální disciplínou.

Z toho vyplývá, že vstupovat do období budoucí Kohezní politiky EU s rizikovým či dokonce explicitně negativním vývojem veřejných financí na úrovni celého členského státu i jeho jednotlivých regionů může znamenat – oproti nynějšímu stavu – daleko silnější handicap z pohledu využití prostředků kohezní politiky. Tento důvod navíc může být zejména bohatými členskými státy a čistými plátcí nadměrně akcentován (a v jistém smyslu snad i zneužit) pro argumentaci ve prospěch finančního omezení zdrojů určených pro účely kohezní politiky.

Česká republika jako celek i její jednotlivé regiony by si tohoto kvalitativně nového parametru měla být dobře a v plném rozsahu vědoma a své veřejné finance uvést do takového stavu, aby ani nepřímou nemohly tyto představovat ani záminku pro omezení či krácení alokace v neprospěch České republiky.

Aktuální pohled ze strany Evropské komise, Evropského parlamentu a Výboru regionů

Vzhledem k tomu, že přijetí konečného řešení na úrovni Rady EU je prozatím časově vzdálené a pozice preferované jednotlivými členskými státy budou vzájemně konfrontovány směrem k dosažení konsensu teprve v nadcházejícím období přibližně dvou let, má smysl se při představě o budoucí kohezní politice inspirovat především nedávnými výstupy, vzešlými z prostředí **Evropské komise** ve svém novém složení z počátku letošního roku:

- Kohezní politika EU po roce 2013 by se měla týkat celého území EU;
- silněji akcentována by měla být městská dimenze a definována **politika městského rozvoje EU** podle principu subsidiarity;
- je zřejmý soulad (nikoliv však totožnost) budoucí Kohezní politiky EU se strategickými prioritami EU, především Strategií EU 2020;
- měl by být vytvořen stabilní rámec pro územní (teritoriální) kohezi v rámci příštího programovacího období;
- kohezní politika nepředstavuje pouze redistribuční systém, ale silnou rozvojovou politiku pro ekonomický rozvoj všech evropských regionů, **se zvláštním důrazem na zaostávající (podrozvinuté) oblasti**;
- naplnění i významné sociální funkce kohezní politiky (prostřednictvím Evropského sociálního fondu) by mělo být nadále dostatečně akcentováno.

Aktivní roli v diskusi o budoucí kohezní politice zaujímá rovněž **Evropský parlament**, jehož aktuální pozice není obsahově vzdálena od té zastávané Evropskou komisí. I v ní nalzáme klíčová slova typu: kohezní politika jako politika s evropskou přidanou hodnotou; vyrovnávání rozdílů mezi regiony; potřeba přítomnosti kohezní politiky na celém území Unie; kohezní politika jako jeden z nástrojů naplňování Strategie EU 2020.

Evropský parlament nesouhlasí s návrhy na renacionalizaci kohezní politiky a klade zvýšený důraz na **městskou (urbánní) dimenzi** a rozvoj **urbánních oblastí**, včetně dopadů na okolní venkovské oblasti. Evropský parlament navrhuje zavedení odpovídajícího nástroje kohezní politiky, jež by reflektoval tuto urbánní dimenzi.

V obdobném duchu vyznívá i pozice **Výboru regionů**, jež navíc akcentuje význam „přechodového mechanismu“ pro případ těch regionů, které překročí hranici 75% poměru ukazatele HDP na obyvatele vůči průměru EU (ve smyslu zabránění skokovému výpadku v intenzitě podpory vůči jednotlivým regionům).

Obsah územní dimenze kohezní politiky: širší a užší interpretace

Jak již zmíněno v úvodu, Lisabonská smlouva rozšířila obsah pojmu koheze o územní (teritoriální) rozměr. Ještě před platností tohoto ustanovení však byla implicitně územní dimenze kohezní politiky, resp. územní dimenze politik a přístupů v rámci EU uskutečňována. Širším vymezením pojmu teritoriální koheze jsme se zabývali v průběhu letošního léta v tématech věnovaných dopadům Lisabonské smlouvy. Nyní si detailněji vymežeme, jak je územní koheze vnímána a interpretována v užším smyslu slova.

Užší interpretace územní (teritoriální) koheze

Regiony EU představují stále mimořádně divergentní, heterogenní systém. Společný nástroj k uchopení „společného jmenovatele“ regionálního rozvoje se tak nalzáá velice obtížně. Na druhou stranu explicitní definice územní dimenze koheze je rovněž nutná a potřebná.

Rozměr územní dimenze, neomezovaný existencí národních hranic, je posilován existencí Jednotného vnitřního trhu, Schengenského prostoru, ale **především existencí a identifikací problémů, které jsou společné či přibližné pro dané území bez ohledu na to, kde existují administrativní národní hranice. Posílení přístupu založeného na**

existenci **funkčních vazeb** a identifikaci růstového potenciálu území, ležícího ve více než jednom členském státě, je základem pro obsahové vymezení územní dimenze kohezní politiky.

Obsahem územní dimenze však není zdaleka pouze jednostranná preference přeshraničního rozměru; urbánní dimenze (dokonce i na přeshraniční bázi) je jejím dalším možným projevem.

Vzhledem k tomu, jak odlišné jsou podmínky jednotlivých regionů EU, i konkrétní podoba podpory jejich rozvoje je značně individuální. **Smyslem je „na míru“ potřebě regionu identifikovat jeho rozvojový potenciál a vhodnou volbou nástrojů tento naplnit. Individuálnost a diferenciacie** jsou tak předpokládanými významnými charakteristickými rysy budoucího naplňování územní dimenze Kohezní politiky EU.

Další z charakteristik se zřejmě nazývá **vyváženost**; vyváženost ve smyslu **nalezení „rozumné“ míry mezi podporou zaostávajících regionů, versus podporou rozvojových aktivit regionů již rozvinutějších, v nichž je obsažen přesvědčivý rozvojový potenciál** (v podobě například již jsoucí základny pro rozvoj ekonomické konkurenceschopnosti díky dosaženému stupni rozvoje vědy, výzkumu či vytváření příznivých podmínek k inovativnímu podnikání); podporou městských oblastí či území překračující teritoria národních hranic. Tento zatím praxí ne zcela vyzkoušený koncept územní dimenze může být spojen s **rizikem: s neslučitelností s potřebou snížit počet Operačních programů** (jak vyplývá z vládního prohlášení nynější vlády České republiky); každý subjekt, jež bude mít ambice se „najít“ v tomto vnímání územní dimenze, dostane současně ambici stát se Řídicím orgánem či „správcem“ „svého vlastního“ Operačního programu.

V rámci již jsoucího pojmání územního rozvoje Evropy by územní agenda měla zajišťovat tři zásadní cíle (European Spatial Development Perspective; ESDP):

- rozvoj vyvážené a polycentrické soustavy měst a nového partnerství měst a venkova;
- zajištění rovného přístupu k infrastruktuře a znalostem;
- udržitelný rozvoj, obezřetná správa a ochrana přírody a kulturního dědictví.

Jedním z rozměrů územní dimenze je zaměření se na urbánní rozvoj ve smyslu **podpory pólů růstu** (tedy typická rozvojová priorita, vycházející z příznivosti předpokladů daného území stát se pólem růstu, a nikoliv spíše pasivní financování „pouhé“ zaostalosti tohoto území s velmi vysokou mírou nejistoty, zda má toto území vůbec přirozené předpoklady se pólem růstu stát). Úsilí o tento prvek územní dimenze je projevem nalézání obecných principů platných pro vytvoření jednotného „optimálního“ modelu řešení urbánní politiky. Nejzásadnějšími dokumenty z nedávné doby na úrovni EU jsou v této záležitosti Lipská charta (z roku 2007) a Marseillská deklarace (2009).

Druhý rozměr spočívá v akcentu na ekonomický význam posílení **funkční vazby** mezi venkovskými a městskými oblastmi. Funkční vazby v této souvislosti spočívají například v oblasti dopravní dostupnosti, dostupnosti veřejných služeb a standardů občanské vybavenosti, životního prostředí i sociálního vyloučení.

Radikální inovace v územní dimenzi: její přeshraniční rozměr

Kvalitativně nejrazantnější změnou v procesu uplatňování územní dimenze kohezní politiky spočívá právě v jejím přeshraničním rozměru, který může její stávající podobu zásadně změnit. Jejimi dominantními projevy jsou **koncept makroregionálních strategií** či **koncept Evropského seskupení pro územní spolupráci (ESÚS)**.

Smyslem konceptu **makroregionálních strategií** je vytvoření rámce pro spolupráci na teritoriu velkých územních celků v případě zásadních problémových oblastí (snížení energetické závislosti, zesílení mobility, ochrana životního prostředí), společných pro všechny součásti takto rozsáhlého teritoria.

Makroregionální strategie by měla představovat průřezový nástroj, který by měl lépe koordinovat postupy při řešení společných zásadních problémů velkých území. Nynější dvě makroregionální strategie (region Baltského moře a dunajský region) by měly doplnit další (například alpská, středomořská a některé ostatní). Makroregionální strategie prozatím postrádají své právní vymezení a existují spíše v oblasti představ a strategických konceptů, bez odpovídající právní opory.

Ani způsob vymezení jasné vazby mezi konceptem makroregionální strategie a budoucí kohezní politikou není zatím završen. Jednou z možností je navázání **úzkého propojení** s Kohezní politikou EU.

Jiná možnost spočívá ve **volnějším přístupu** k makrostrategiím jako koordinačnímu mechanismu, který „pouze“ dává dohromady stávající programy, nástroje, instituce či politiky pro jejich využití v rámci jasně definovaného území a jasně definovaného počtu omezených klíčových témat a priorit.

Koncept **Evropského seskupení pro územní spolupráci (ESÚS)** či European Grouping of Territorial Co-operation; EGTC) má již konkrétnější kontury a jisté výsledky a zkušenosti. Tento koncept je umožněn nařízením Rady ES č.1083/2006 z července 2006 a má podporovat Rozvoj EU na bázi posílené územní spolupráce v podmínkách ekonomické a společenské otevřenosti a propojenosti.

Smyslem ESÚS je eliminovat závažné obtíže pro součinnost a spolupráci mezi členskými státy na bázi jejich regionálních a místních autorit. Při této součinnosti by měla fungovat slučitelnost a komplementarita vůči obsahu cíle 3 Kohezní politiky EU, resp. v budoucnu vůči obdobně směřovanému cíli, jež by případně obsah nynějšího cíle 3 nahradil.

ESÚS představuje nástroj, mající **právní subjektivitu**, jež akcentuje specifické potřeby regionálních a místních autorit bez ohledu na národní hranice.

Předmětem spolupráce je realizace programů a projektů územní spolupráce, využívajících zdrojů strukturálních fondů (ERDF) i regionálních a lokálních zdrojů, zaměřených na řešení **priorit společných a efektivněji řešitelných na přeshraniční bázi**.

Jaká je realita ESÚS ? V současné době je v jeho rámci koncipováno několik desítek velmi různorodých projektů. Patnáct z nich je již schválených a fungujících; více než dvacet dalších se nachází v pokročilé fázi přípravy. První ESÚS byl spuštěn v lednu 2008 v podobě sociálně i strukturálně velmi komplikované aglomerace Eurometropole Lille (Francie) – Kortrijk (vlámská část Belgie) – Tournai (valonská část Belgie).

Závěrem této pasáže lze důrazně zopakovat, že novému obsahovému naplnění územní (teritoriální) koheze nahrává přijatá Lisabonská smlouva, jež s ohledem na budoucí kohezní politiku akceptuje:

- potřebu reflexe rychlých změn v pojetí kohezní politiky;
- nový rozměr kohezní politiky plynoucí z definice územní (teritoriální) koheze;
- odůvodnění a smysl Kohezní politiky EU i v nadcházejícím období;
- identifikaci věcných priorit budoucí Kohezní politiky EU zaměřených na:
 - zesílení konkurenceschopnosti a zaměstnanosti na regionální úrovni;
 - usnadnění růstu v zaostávajících oblastech Unie;
 - pokrytí integrace napříč hranicemi.

Při rozšíření konceptu pokrytí integrace napříč hranicemi je klíčové respektování principu subsidiarity prostřednictvím jejího soustavného monitoringu a velmi selektivního vyhodnocení toho, pro jaké regiony a v jakých oblastech je existence makroregionů či ESÚS pro regiony v České republice výhodná.